

САНАА ОЛОЖ

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
18 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 57 — 58 (7286 — 7287) • 1992 жыл Бям ыйын 14 күнэ Чэмпир • Санаата 16 харчы

■ Кыстык түмүктөнээри турдагына ■ ЭЛБЭХ СЫРАНАН, ТҮБҮГҮНЭН...

Былтырдың дойдуга от үүмүккө «Бахсы» союхоз Нюотараан, Намышын таланын сүөлү анылыгы содоуопка лабыта. Күһүи кыстыкка кирипте атын оройуоннарга. Нюотараага, дойдуга от тообуттары, бөлөмнөз бит синалестэри хол боон сүөлүгэ барт татым нуорнаан анышын баланстын тааартага.

Ити түмүгэр кыс хаар орото отторо быстан сохкоз салайааччыларга элбөхтик сүүрбүттэргэ көшүттэ. Дьөлөн-төн, Ситэнтөн, Бүлүүт-төн, Нерэнтриттан, Золотиниаттан араас көп-етинге атастаыкка оту буларга күһалдыттар. Ону тийтэринге үгүс ороскуоту пореу-бүттэ. Уус-Майа оройуонун Нүбүттэн эмнэ-малыктарга. Сааһыры-кыһын муңур уһукта-рыгар тийиэн, иксаан, итэн туруорар 57 ынах сүөлүлэрин, 65 сылгыта-рын урут колхоз сабаттан произвоствода уһунаан үлэлэбит дьолно-папта түтө-ниттэ хардарыта сүү-күүлээх буолан табыста.

Ыксаатааха бири-ик-ти да хонуу улахан билэр. Хаарбыт эрдэ барбыта сүөлү хара сири сыттаан, маччийди-та буолан күнү-дөхтө-малыктар, дуона суох нуормаларыгар дьүөр-дөөн хара сиртэн сал-базыкта буолан арал-дыһыаларыгар көмө-лөөх буолбута чуолкай. Ити байыи албына-ны, сүөлүнү дааны түөнөйдэлин. Барт нэ-ниппэ хара сиргэ үк-төмнит, аатыгар эрэ салбаммыта буолар сүөлүлэртэн туох боро-дуусуунаа куутуохху-нуй? Уружу өг-тот сыллар курдук анышын далайга эбитэ буоллар, хара хараһыар дьэн аат-таан, сүөлүнү кыһын-нытаны дьэлэчч аһа-тыхтар этэ. Ол бил-тин суох, онон боро-дуусуунаа да ыһы-бытыгар улахан

ныш оуестарабыт. Итин-ни баланыныа бу совхозка эрэ баар буол-батых. Совхоз уолсайа 420 ынахтаах, ити иһитэн баланстын туругунан 295-лэ ылар. Быһыл 278 санга төрүүбү ылаалар, ол иһигэр 40 тигэһа төрөөтө. Үүт нама олох кыһыах. Күтүгэ совхоз үрдүнэн баар-суога 11,1 центнер үүт тут-тарыллар. Сүөлү итин-тин бирсэдирэ А. И. Пестрикову көрсөн көп-сөтөбит. Кини Чыаппара өтдөлөнөтүгэр 300-чэ бороосуну 6 киһи бүр-бөйдөһөн, 150-ча тыһа-байы Иван Николаевич Омоксинков салайаач-чылаах элэно көрөн-ис-тан хара сири буллар-быттары туһунаа ас-тынан көксөнөр. Кыр-дык дааны, быһылгы курдук татым анышын-таах кыстыкка иччат сүөлүнү быһа түһэрдөк-кэ, сүтүгэ суох сыл та-һаарыныга элбэх сыра-сылба барбыта, үгүстүн түбүтүрбүттэра чуол-кай. Итин таһынан Ан-на Николаевна Дьел-ковская элбэх сыртын-сылбатын биран 50-ча тыһаарыга этэтигэ хара сиргэ үктөнөрбит. Аас-пыт сайын Нүөрэднэ-тан атыр орус калэн 30-ча тыһаары уулан-нарбыта бири туспа тү-бүтү-сакыгы үөскө-лит. Олору көрүүгэ-ха-райыга үлэһиттэри бу-луу биригэдиргэ эмнэ сынан ажаабатах бу-луохтаах.

Билигин отделеһида 190 санга төрүүх аһа-лаах телитиниэ турар. Н. Н. Мехачевская, А. А. Лытнин, А. А. Попова 50-нуу, М. К. Протодьяконова 40 ны-рөйи бөбөйдөһэллэр. Бары дааны опьаттаах үлэһиттэр. Онон санга төрүүбү кыра олоһу бөбөйдөһэллэр. тым-найдахтарына, истарэ марыйдарына тута ве-теринарий үлэһиттэри ыгыраллар, иһиндөр сүбэлэринэн, ыһыла-рынэн бөйэлэргэ эмтин-дэр. Ол киһи биллени-тэ оһуу-сүтүү суох, бы-һыл бири ыһырайы му-һу туттулар. Субан сүө-лүнү көрөөччүлэр кы-һамыһаах үлэлэргэ буолла дьэххэ наада. Кыстык ыһыларга бири төбөнү сүтэрдилэр. Бы-һылгы курдук уустук уонна көмчч аһыла-таах дьылага итинни-к түмүгү сыраллаах. тү-бүктөөх үлэһэн ситис-ниттарын чорботон ба-лиэтинр табыгастаах. Кыстык ыһыларга эһин аһылыгы бөлөмнөр сыах үлэлэбэтэра Онон үлэһиттэр бөйэлэргэ тө-һө кыһалларынан, са-тылларынан бөлөм-нөн эһин аһаттылар.

Чыаптаралар сайын субан сүөлүнү куулда-уонна Нюотума хаачча-тарыгар сайылтарга быһаанмысалар. Ону-калар дааны маччи-рөһүгэ өлүс кыраада-тар, күрүгө-хаһаата дааны эргэрдэ. Олору салбыр, сөргүтэр, та-быллара буоллар кэргэ-тэр дааны баалаах-тар. Ол эрээри үлэһит илин суога атахтыр. Сайынны ортутар 4 бос-туук наада буолуохта-ба ситэ-хото көстө илик-тэр. Билигин туругу-нан иһи эрэ бостуук баар курдук. Сорохтор бүгүн собулэһэн баран сарсыгытыгар калэн аккаастаан нэбнэллэр эбит. Выригэдир Андрей Иванович бос-тууктарын сүүмэрдээ-түр хааччахтар оро-мүөнэригэр туруоруох-таабын туһунаа көп-сир. Билигин туру-гунаан совхозтара бай-тинэн хаалара дуу, баа-һынай хаһаайыстыбата буолара дуу биллибит. Ол үлэһи-хамнаһы төрө-йиңгэ улахан ыарахат-тары үөскөтөр. Дьонго дааны тылы ыһынар-бат, киһилэри туохха дааны көбүлүүргүн билбэт буолууга тиэр-дэр эбит.

С. АЛЕКСЕЕВ.

Оройуон бааһыналарыгар сааскы ыһыы тэтимин ылан иһэр

БЫАРДААБЫККА

Бям ыйын 11 күнэ. Амма өрүс үрдүгэр баар быардаабыт бааһыната. Иванна Т. И. Саввин салайар бурдугу үүнэрэччилэрин арендаы эвенолара быһыл эбизэ, дьаһимнэн ыһылыгы кыһыахтаах бу бааһынага урукку сыл-ларга сиплэскэ аһаан күөх үүнэһиллэри ыһан үүн-нэрэллэр этэ. Сайын ик-кис анарыттан ыһынык фермалар хомуур кэннит-тэн маччирөһтө туһанал-лара.

Сарсыарда 7 чааһа аһы-ыта коллективнай пред-приятие агрономун И. И. Сивцеван кытта бааһынага тийиһибитигэр эвено үлэ-һиттэргэ сеплэһа снэмэ бурдугу кута сымдаалла-ра. Бүтүһүгүтэн снэмэни буорга түһэрин сабалла-кыахтаах. Сииги сапта-рыһы ыам ыйын 4 кү-лүттөн садалаһан баран бө-бөһө түмүктэбүттэр.

— Бу Быардаабыт 80 гектар иһинээх бааһына-тыгар анарыгар эбизэ, анарыгар дьаһимнэн үүн-нэрэһтэһипт, бааһынаы бары көрдөбүллэринэн оноро сатаабыт, — диир агроном.

Трактористар Геннадий Саввин уонна Ньүргун Николаев эдэр дьон. Сир-гэ, бааһынага үлэлэһин-гэ сага сьстан эрэллэр. Күннэлэргэ уонтан тахса-дым сыл тийири кэлө тэ-һимини туһут аһа та баарыстара Иван Драгу-нов, Никобентий Кузьмин сүбэлэргэ-амалара, таһа-һыылара баһаам.

Сеплэһа ыһыллыахтаах снэмэ бурдук сөптөөх нэ-мэһинэн регулировкалыл-лар. Ити кэнниттэн сепл-каны холбомуут трактор бааһынага киһир. Васта-ны, иккис, төрдүс эр-гирдэр. Ыһыы саамай күүтүүлээх, эһинэттээх эһастара садалаһаа ити.

— Мантан ыла түһүпэри-күһүпэри иһи сменаван тиргиччч бардахпытна 4

КЫАЙЫ КҮНҮН БЭЛИЭТЭЭНИН

Бям ыйын 9 күнүгэр сарсыарда 10 чааска Ага дойду Улуу сөрүнү-тэр баран өлбүттэр кэриэ-тэригэр тутууллубут ма-матыһыһа таһыгар сарни ветераннара, оройуон иһи-нин олохтоохторо, үөрэ-нээччилэр муһуһулар. Улуу Кыайы 47 сылыгар аһаллаах иһини оро-йуон администратиятын баһылыгы солбуһааччы А. Р. Сарсыдаев кылгас киһин тыһыан аста уонна тылы администра-ция баһылыгар И. С. Сви-цевкэ бнэрдэ. Ити кэнит-тэн эвэрда тылы оройуон военкома подполковник В. С. Тришини, Ага дойдуну көмүскүүр сарни кытты-лаага саһаас лейтенана П. М. Соловьев эһиллэр.

Сарни ветераннарын, үөрөннөһиллэр бөлөхтөрө уонна оройуон админист-ратиятын баһылыга кыр-гыһым тоһоһунтар олохто-рун толук уурбүттэр наа-матыйыктыгар веноту уураллар.

Ветераннар оройуонна-ды советтарын тэрийиһи-тэн аукцион кыттыһына. Оноо оһоһоох телевиэоры Ф. К. Винокурова, холо-дильнигы, таһаас сууытарар массыһаны эдэр ыаллар В. П. Герасимов, Т. Л. Тарасов, шифери И. С. Новгородов, инкубацион-най аппараты иһосөтэ коллектива ыһаһнар үөр-дүүлэр-көтүлэр.

1941—1945 сс. Ага дойду Улуу сөрүнүн кыт-тыһылаахтарыгар Саха Республикатын Президе-нинэн оһоһууллубут мате-риальной көмөнү оройуон администратиятын баһы-лыга И. С. Свицев тут-тартаага.

«Аһаллаан» сыһыанар кини уус-уран самодей-тельһонун кыттыһаахтара иһиңг проераһмалаах кон-церты бнэрдилэр.

«СО» көрр.

механисттар, Саха Рес-публикатын коруотун ха-лаһыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ П. И. Драгунов, А. С. Тосани, М. Ф. Кон-стантинов, Я. А. Ефимов бааллар. Хомоһуох иһин, иһи бу Амма үгүсүр үлэ-һит бурдугу үүнэрэччи-лэргэ тахсар бада санаат өрүс хаһаан иһаһан туол-бакка хаалла.

«Мындааһы» коллек-тивнай предприятие бур-дугун, сиплэһи эвенолара сииги кэһитэр куоттарбак-ка тутат, салтаран, сал-гыи снэмэ бурдугу буору булларыыга көхтөөхтүк турунулар. Итинэн бу нэдлэлэ иһинэн түмүтүү-рэ турунан күүрөн-хааран үлэһитлэр.

Мин сылдыһыт Быр-даабыт бааһынабыттан сыһыктаан сааскы ыһыы үлэһити тэтимэ, көрө-нэмэ предприятие аһы да баа-һыналарыгар снэ-бири минник буоллаа дии санаатым. Агроном И. И. Свицев этэринэн, этн-үүтү дэлэтип төрдө — сир уонна киһи хаһаайына. Кыр-дык, үтүтүнэ, этинэн сирн онорбонку — сиртэн үтүтү уонна этн ыһаахха сөп.

Быйыл муус устар бае-таны анарыгар күт-дөһү-эмискэ сыһыһан хаарбыт хаһа да дьыллааһар эрдэ-лэһэн барбыта. Иһиңг та-һаан уу-хаар тахсыата холтөһүр, суолун да көрүтэ. Урэхтэрибит да уулара букатын дуона суох.

Маннык кэмтэ сааһаа ыһыы үлэһитэр эрдэттан дьаһаннааха, бааһына снэ-тин куоттарбакка, муһу-туппатааха эрэ ыһынык аһаһыһык садалаһар наа-да этэ.

Болугурдар бу күн бурдук ыһыллыахтаах бааһыналарытар 110 гек-тарга снэмэ бурдугу аһа-буорга түһэрдилэр.

Н. СЫРОВАТСКАЯ.

Саха Республикатын

Урдүкү Сэбиэтин Прези-дунна «Саха сирэ Россия государствотын састаабы-гар киһирбитэ 360 сылын туһунан» уураах ыһына. Оноо бу собыһи суверен-

РЕСПУБЛИКА УРДҮКҮ СЭБИЭТИН ПРЕЗИДИУМУГАР

Билигин Российской Фе-дерация субъектынан буо-луутугар историческай төрүтү уурбута дьэн бэ-лиэтиннэ.

дарствотын састаабыгар киһирбит историческай ча-чыгыгар дьобуннаах суол-тавы бнэрэн Республика Урдүкү Сэбиэтин Прези-дунна 1992 жыл балаһа

ыһыгар Дьонуускай куо-ранка, республика оро-йуоннарыгар, куоратта-рыгар общественность предетавителлэрин му-һахтарыһи уһаһа бу дала-һа

аһаммыт аһын дьаһаллары ыһтарга уурда. Саха сирэ Россия го-сударствотын састаабыгар киһирбитэ 360 сыла этэ.

лауутугар аһаллаах ба-раһыһыктыаагы дьаһал-лары ыһыта уонна бэ-лэмнээһингэ правитель-ственной комиссия тэри-лиһа.

чилэр да баалдара. Оройуонмут бас-көс дьонуттан иттиник тыллары кетер, биллэн турар, ниймэхэ бадарар ырахан буолуо. Президиум чилинэ В. Ф. Посельский, арааһа, ол да иһин тал көрдөөтөрө. «Наадалаах дьон, билиги быһбардааччылар-быт, сыдыһахтара. Ону прохондой дьор динр табыллыбат. Сыдыһа быһаарыһыта таһаарбыт буоллахпыттыа, хат-хат дьүүл-дүйнөхтөн, көннөрүүхлүтүн сөп. Уруксу курдук улаханньык сагарап бэйэбит санаабытын соннуургут асыпта» дьэн ча-быллынарбыта. Президиум хан-нык быһаарыһыта ылбытын би-лэбит—билигин бу сага дьыба-ыаллар олороллор.

Василий Федорович билигин ис дьыала оройуоннаагы отде-лын начальнигынан личнай сас-таабы кытта үлэбэ солбуйааччы-нан үлэллэр. Тус бэйэтин туһу-гар өдүрүтүтэх өйгө өдүстэрбат, ыраас, көнө суобастаах, ылаа-быһаа, онтукатын көмүскүүр кыахтаах киһи ити сиргэ үлэ-лэрэ киһини астыннарар, бэйэ-дэ эрэллээх оҕорор.

Билигин тутта да ис кинирбэх-тик кылаан эһэрлэтэр, сценада үлүүлээн тэйэр, о. д. а. албэх дьонурдаах, дьон-сэргэ ытыкта-бытын ылбыт бу киһи туһунан албэх кэпсэххэ сөп этэ эрэри, мин бүтүгүнү сөрүтүм туһунан; киһи спортивнай олохун сырда-тыахтаахпын.

Ону с кылааны бүтэрэр са-һыналар оройуон спартакиада-тар кылыыга 40 м 01 см көр-

кылыыга 39 м 93 см түһүп оҕолорго республика чемпио-на буолуота. Ыстааһа 37 м 08 см көрдөрүүлэрин эмнэ бастаа-быта.

Ити сый киһи олоһор атын түгэниин эмнэ умнуллубат тос-холломмута. Ысы үрдүк көн-нүрүстээһин аһыгар истори-ческай отделение студена буол-бута. Корпуска республика атах оонньууларыгар рекордсменнэ Николай Санниковы, Иван Горо-ховы, эмнэ сага студент буол-лут, сити күрөхтэһинэ киһиэхэ бэрт кыранан сабырыттаран кыайтарыы хомолтоһун билбэт Вячеслав Огородовы кытта биир хоско түбөһүтэ.

Дьолу, көрөһү, сырдыгы эри-күрэр улахан олох саҕаламмыта. Хомойуох иһин, сорохторго ити ыра санаа эрө буолан хаппааччы. Оттон бу уолаттары киһи сый-лаас хараһынан көрүтэ. Спор-ка бары үрдүктөн үрдүк көр-бөлүрү дабайан испиттэрэ. Ва-сильский көгүө сыйлыгар кылыыга Саха АССР, оттон 1970 сый-лаахха РСФСР спордун маас-тарын нуорматын толортообута. Калын атын да көрүнүгэ ити кинирби ытыллыбыта. Якутскай куорат аһаас чемпионатыгар кытан үстө тохтүрүһүн ойууга, уһуну ыстаныыга миэстэлэспитэ. Уһуну ойууга 6 м 34 см көр-дөрүүлэрин бу көрүгүнэ эмнэ кыахтааһын биллэрбитэ.

Таптыыр спордунан күн бу-гүнүгэр дээрэ дьарыктанар.

та, олохтоох администрация ба-һылыгынан үлэллэр.

1972 сытан рекордтар саҕа-ламмытара. Ити сый киһи уба-һын Петр Посельский рекордун алдыһыта уонна ону бис сый-устата бөбөтэ туспарбыта. «Сага олох» хаһыат 1976 снл бас ыйын 15 күнүнээһи нуомэри-гэр сайыныгы комплекснай спар-такиада туһунан матырыйалла бу курдун суруллубута: «Ы-лыр-былыргыттан албэх киһи сөптөөрүтүн ылбыт кылылар кырдалга 20 спортсмен туостан-туоска кыраада. Күрэхтэһин Саха АССР уонна РСФСР спор-дун маастара Василий Посель-ский бастаан холокууттар рекорд көгүө көрөһүнүттэн са-баланаар. Маастар көрдөрүүтэ—43 м 42 см. Онон киһи 1974 сыйлаахха бэйэте олохтообут ре-кордун 44 см кыһарда. Ойо-һуттан утары күөстээх тыл мөһөйдээбитин үрдүнэн, кы-лыһыт бу чаҕылхай ситиһинтэ улахан күрэхтэһинлэр иһилэ-ринэ үчүгэй бөлөмнөөһүн көрдө-рөр». Ыстааһа 39 м 39 см көрдөрүүлэрин Василий эмнэ бастабыта. Атах оонньуутун сазамы ырахан көрүнэр кы-баахха Василий Посельский оро-йуон рекордсменын 38 см кэнигэр хаалларан көрөөччү-лэри улаханньык соһунута. Үс көрүн түмүгүнэн 118 м 08 см кыраабын республикада Н. Са-ников уонна И. Горохов кэни-лэриттэн үчүс үчүгэй көрдөрүү-лэмнэ. Калын ити көрдөрүү 119 м 75 см төгүлэспитэ. Уол-сайынан, күрэхтэһэр сыллара-тар республикада ити үс аат мэлдьи сиргэстэбэ сыдыһыт-тара. Ол да иһин буолуо рес-публика оччоттоогу спортоветын-үлэһитэ А. М. Алексеев Майада буолбут күрэхтэһингэ этинигэр « феноменальные прыгуны Санников, Горохов, Посельский» дьиттэ.

Билигин Василий Посельский тыа сириин спортсменнарын IV оонньууларыгар кытыахтаах оройуон сүүмэрдаммит хамаа-нада арчылар. Бэйэте кытарын-кытыбатын сотору буолуохтаах оройуон чемпионата быһаарыла. Оройуонмут чулуу спортсмен-нар, үтүөкөн иһинэх кылылар туостарга уһун сыллара сити-һиллэммитин курдук олоһор эмнэ тэһит атаһын кубулунна-тыгар баҕарыаһыт.

Учууталлар комсомольскай тэрииталарын уопсай мунһагар биир комсомолец персональнай дьыалада көрүлүбүтэ. Үгүстэр буруйдаагы ЫБСЛКС кэпсэти-тэн таһаарарга эппиттэрэ. Арай дьүүлөнөөччүннэ ЫБСЛКС рай-комун иккис секретара көмүс-кэни турбута, ыччаттарга албас санаада өдүстэрэн эрэгит дьэн иһэ-дэмнээхтик быһааран бээр-битэ Мөккүөр улаханна буолбу-та да, секретарь тыла ылынна-рылааһа байыһыта. Райко-мун секретарын кытта си-бастаах ити үбүлэтин сыана-лааһын ароластаах этэ да, киһи этинтэ кырдыаһааһын кэллн олох бэйэте көрдөрүтэ—дьүүл-лэнээччи билигин үрдүк үөрэх-тээх бэрээхэй үлэһит. Оттон секретарь СГУ-ну икки сыйла-һыта бүтэрбит Василий Посель-ский этэ.

Ол кэмтэн уонтан лаппа таһа-сый ааста. Василий Федорович оскуола директорунан, совхоз профкомун председателинэн, о. д. а. дуобунастарга үлэлээтэ. Ол тухары киһиэхэ киһини бы-һыаһыт, наада тирээтэһинэ ба-тэҕэ көтүрүөхтээхпити?» дьит-тэ.

«Бу дьыны прохондой дьор оҕорору ынаһыт дуо? Прези-диум быһаарыыта таһаарбыта, ону тоҕо көтүрүөхтээхпити?» дьит-тэ.

Аспыт сыйтан дуобат федерациятын председа-телини П. Н. Калачев ылыһабыттан дуобаты олоһондалааһын балачча ырааһыта. Ол курдук, иһин дуобатчыттарбыт республика тас өртүгэр та да баран күрэхтэһин-дир. Оройуон чем-

Тыа сириин спортсменнарын IV оонньууларын көрсө КЫНАТТААХ КЫЛЫҢЫТ

Бэтин санаатын аһаастык этэр уонна ону көмүскүүр кыаһын сүтэрбэтэ. Аспыт күһүн Чу-рапчы сэлэһиннээһингэр сага үлэ-дэ кинирбэхтээх 12 квартиралаах дьон тула улахан айдаан буол-бутун истибит буолуохтаахпыт. Бөһүрүөс райсовет президиу-мугар баһыны көрүлүүтүсэр куолаас баһыан, дьэни балыы-һада бээрэр буолбуттара. Прези-диум өйүрүмэ суох мунһах-табытынан, бөһүрүөс иһини-тэн туруоруллубута. Сельсо-вет председателинэ контуора-ларын балыыһада анаан бээрэр-гэ, бөһөлөрө райсовет дьыһтин сорох босхоломмут хосторугар көһөргө этин киллэрбиттэрэ.

Алтыс кылаастан саҕаламмыт эрчилдирлэри, оскуола аһыттан күрэхтэһинлэри аахсыбатаахха, Василийга улахан спорка тах-сыы ити курдук саҕаламмыта. Ити сайын Баһылай Манчаары бириннитэр аналлаах үс көлүөнэ спартакиадада буолбута. Респу-блика 12 оройуонуттан 250-ча спортсмен түмөһөн күөн көрсү-бүттэрэ. Национальнай мста-ныларга оройуон чилин Чу-рапчы орто оскуолатын үөрэ-нээччитэ Василий Посельский уонна Мугудайтан Дмитрий Кузьмин көмүскөбүттэрэ. Ула-хан өрйөһүн кэһиниттэн Василий

аспыт сыйлаахха ветераннарга кинирсэн оройуон чемпионуан буолбута. Мэлдьи бэйэ фор-матын илдьэ сыдыһы, өссө бас-тык көрдөрүүлэрин албэх көлө-һүн тохтор улахан үлэте дьитэ-хэ, бука, дарбатан этин буолуо суоҕа. Таптыыр кылыһын кэргэн ылаан, аҕа дэтэн, дьон-сэргэ ытыктабылын, билигинитин ылаан дьонунун олоһор. Николай Санников өссө 1971 сыйлаахха национальнай ыстаһыклар ме-тодикаларын туһунан «Учись прыгать» дьэн кинигэни суруй-бута. Вячеслав сахалыы тылынан баай библиотекалааһынан Саха сирингэр биллэр, өр сыллара Алтан орто оскуолатыгар дирек-тордабыта. Оттон уһуну ойуу-га республика рекордсмена, атах оонньууттар республика экс-чемпиона Иван Горохов би-лигин дөйдүтүгэр, Верхнеискай-

М. СИДОРОВА.

Синимона унаттан хаһас: В. Ф. Посельский Саха Республи-катын спордун маастара Д. Д. Эверстовы, РСФСР уонна Саха Республикатын спордун маас-тара Н. Н. Адамовы кытта.

Т. Кардашевскай фотота.

КҮРЭХТЭҢИИЛЭРТЭН САНААЛАР

Дуобакка күрэхтэһинлэр тустарынан бэйэм санаа-бын ытыһып баҕарабын. Төлө даһаны нууччалар-тан кинирдэр, дуобат оон-ньуута билигин, сахалар, национальнай спордун көрүнүгү курдук буолбута ыраатта. Ол эрэри дьон-сэргэ өртөтүгэр дьиннээх-тин көрөхсөнүн, киһини ха-бан тэһиттэ динр кыах-ныт суох. Ол өрдүк би-лиги оройуонмуттар сый-лаһылаах.

Аспыт сыйтан дуобат федерациятын председа-телини П. Н. Калачев ылыһабыттан дуобаты олоһондалааһын балачча ырааһыта. Ол курдук, иһин дуобатчыттарбыт республика тас өртүгэр та да баран күрэхтэһин-дир. Оройуон чем-

пионатын ыстарга лига-лар тэриитинилэр. Ыһыа саасны каникул кэмтэр оройуонмуттар үөрөнөөч-чилэр дуобакка республи-катааһы бастаан фести-валларга ытыһылаа. Саа-май көрөхсөһүлээһэ дьэн Петр Николаевтэ дуобат сайдыһыттар олус үчүгэй идеялардаах, быһааннар-даах. Олортон биирдэстэ-ринэн аһы күһүн үөрөх аһыһыһыттар, С. И. Жирков үгэһин салдаан, спорттивнай оскуолада атын оройуоннартан тренердэри аһаан дуобат оскуолатын астарыы буолар. Киһи онно тахчы эрэллээх.

Мин быһааччы манһык түгүнүгэ тохтуом этэ. Бастакытынан, дуобат кү-рэхтэһиннэргэ кыттар ха-маандалар састааптарын туһунан. Билигин, бу оон-

ньуу кэһиник тарҕаһын баҕарар буоллахпыттыа, хамаандада кыттааччы аһаһытын албэтэх тус-таахпыт. Аспыт күһүн Болтонгодо ытыллыбыт нэһиликтэр күрэхтэһин-лэритэр 7-лин (4-эр киһи, 1 дьахтар, 1 уол, 1 кыыс оҕолор) дуоска этэ. Мин санаабар, бүтүн нэһилиэк хамаандагытар бу аһыах. Онон нэһиликтэр ха-маандаларын 10-нуу (5-эр киһи, 2 дьахтар, 2 уол, 1 кыыс) киһиттэн туруо-руохха. Оттон учууталлар профсоюзтарын күрэхтэ-һинигэр, өрдөөһүтэ ылаһыһыт уеулуобуйа быһаһытынан, хамаанда састааба 3-эрэ (3-эр ки-һи, 1 дьахтар) кыттаач-чыттан турар. Ма-ны уларытан 7 (5-эр киһи, 2 дьахтар) эбэтэр,

састар, 5 (3-эр киһи, 2 дьахтар) кыттааччылаах оҕорорухха сөп этэ. Оччо-го эр эһэһэһини үөс-кэһэһини сөп.

Иһиниһэн, Мангэ-Хаҥа-лас, Таатта оройуоннарын хаһыаттара «Дуобат мун-нугун» үлэлэтэллэр. Урут билигин хаһыаппытыгар И. Пинигин, С. Жирков, А. Азаров үлэлэтэр этилэр. Ол суох буолбута ыраатта. Бу үтүө үгэһи сөргүтүөх-хэ. Ону наар биир эрө киһи буолбакка, тус-туса дьон дуобат дуоскаһыгар көрүллэр көрөхсөһүлээх, мүлчүргэһиннээх түгүннэр тустарынан суруйан ы-тыаһыттар сөп. Аһыһыкка ыстаһыһаар мун оннук хайыһаһаһыт суруйан ытыаһыттар сөп. Онтон салгына баран иһэ этэ буоллаҕа.

Үсүһүнэн, кэһини сыл-лартан бөттөх оскуола Төрдүһүнэн, билигин, оҕолорун күрэхтэһинлэрин дуобатчыттар аһыаһа дьон, совхозтарынан хамаанда туруоран ыстар буоллу-лар. Мин санаабар, бу эрэ нэлэн үөрөтөрүн кэтэ-һэр дуу эбэтэр бэлэм түгүннэ билэ охсоору-гуннар дуу быһылааһыт. Баар, көстөр литература-нан бэйэбит хаһыан, дьа-һыһан туран дьарытан-наһыһыт эрэ туту эһит билиһинитин сөп, өскөтүн дьыһыһыт дуобаттаах-пыттын баҕарар буоллах-пыттыа.

Онон, түмүкүсэр, саха-лар бэйэбит оонньуубуту-гар кубулуйбут дуобаты хаһан баҕарар, хаһа да сыдыһаммыт дьонго-сэргэ-дэ пропагандалыы, сө-һөрдэ сыдыһаһыт дьэн ыһырабын.

Ю. ПОПОВ.

Дирит

